

Motion till riksdagen 2010/11:Sf13

**av Gunvor G Ericson och Magnus Ehrencrona
(MP)
med anledning av prop. 2010/11:146**

Förbättringar inom familjepolitiken

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa jämställdhetsbonusen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa vårdnadsbidraget.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tredelad föräldraförsäkring.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa barntid som en ny del av föräldraförsäkringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna olika familjekonstellationer.
6. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag som möjliggör för ensamstående kvinnor i Sverige att få insemination.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ny formulering av målet för familjepolitiken.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stelbenta SGI-regler.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förlängd möjlighet till förkortad arbetsdag för föräldrar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldraförsäkring för studenter.

Motivering

I propositionen föreslår regeringen vad man betecknar som ”förbättringar inom familjepolitiken”. Det rör tre områden – möjligheten för föräldrar att ta

Fel! Okänt namn på

ut föräldrapenning samtidigt och förenklade regelverk för jämställdhetsbonusen liksom för vårdnadsbidraget.

Miljöpartiet välkomnar att föräldrar nu ska få möjlighet att få föräldrapenning samtidigt under ett barns första levnadsår. Att kunna få tid tillsammans som föräldrar med barnet kan ha väldigt stor betydelse såväl känslomässigt som praktiskt.

Vi är däremot kritiska till de två andra förslagen. När det gäller vårdnadsbidraget gör regeringen i propositionen en marginell förändring av karenstiden som inte på något sätt ändrar det problematiska i reformen. Vårdnadsbidraget leder helt fel ur ett jämställdhetsperspektiv, och vi anser att reformen bör avskaffas.

Reglerna för jämställdhetsbonusen är nu tänkta att förenklas. Man ska inte behöva ansöka själv, utan bonusen ska utbetalas automatiskt. Det är förstås en avgörande förbättring av ett system som tidigare varit minst sagt krångligt. Det har varit svårt att förstå hur det fungerar, man har behövt ansöka om bonusen och pengarna har kommit långt senare. Om man ska fortsätta att ha systemet är det självklart bra att regelkrånglet minskar. Vi anser dock att reformen bör avskaffas. Tanken med bonusen är god, men inte ens med de föreslagna förenklingarna tror vi att den kommer att kunna leda till ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen.

Det är inte bara fråga om ekonomiska styrmedel om man ska förmå ändra de mönster som tyvärr fortfarande är så ojämsställda. Det gäller både att få fäder att vilja ta föräldraledigt i större utsträckning, att få mödrar att i större utsträckning avstå och att få arbetsgivare att ställa in sig på att både män och kvinnor i lika hög grad ska kunna förväntas ta föräldraledigt.

Miljöpartiet vill se en tredelad föräldraförsäkring

Miljöpartiet vill i stället se en tredelad föräldraförsäkring. Båda föräldrarna har rätt att vara hemma med sina barn, och barn har rätt till båda föräldrarna. Vi menar att alla skulle tjäna på att regelverket utformas på ett sådant sätt att ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen uppmuntras. Vi vill göra det möjligt att låta en person som är närstående till barnet ta del av föräldraförsäkringen om vårdnadshavarna anser att det är lämpligt. Vi vill ha en tredelad föräldraförsäkring, där en tredjedel ska kunna överlåtas på en tredje part. I de fall det är två personer som delar vill vi att en tredjedel ska viga åt vardera föräldern, och en tredjedel ska kunna tas ut efter egna önskemål. Det är viktigt både ur ett barnperspektiv och ur ett jämställdhetsperspektiv. På sikt vill vi också utöka föräldrapenningen till 540 dagar. Föräldrarna ska kunna anpassa sin föräldraledighet i förhållande till barnets individuella behov. En tredelad föräldraförsäkring ger också förutsättningar för att det ska ses som lika självklart på arbetsmarknaden att män tar ut föräldraledighet som att kvinnor gör det. Barnet får större tillgång till båda sina föräldrar. På sikt leder en jämnare könsfördelning när det gäller omsorgen om barn till ett samhälle där fler sätter barns behov i fokus i olika sammanhang. Med en jämnare för-

delning av föräldraledigheten skapas mer jämställdhet både i hemmet och på arbetsmarknaden.

Miljöpartiets förslag om barntid

Att få mer tid tillsammans med sina barn är en fråga som behöver få mer uppmärksamhet, och det behöver utformas på ett klokt sätt. Många småbarnsföräldrar upplever i dag en enorm stress över att de inte i den utsträckning de vill kan vara tillsammans med sina barn under de viktiga småbarnsåren. I dag finns en möjlighet till deltidsarbete under den tid barnen är små. I realiteten är dock denna möjlighet starkt begränsad för många människor på grund av att de inte har råd att gå ned i lön. För att skapa möjligheter för fler att gå ned i arbetstid föreslår Miljöpartiet en ny del i föräldraförsäkringen som vi kallar barntid. Reformen ger fler människor möjlighet att minska sin arbetstid utan att förlora kontakten med arbetsmarknaden. Förslaget ger också alla de kvinnor som redan i dag arbetar deltid en ekonomisk ersättning. Detta kommer att synas i plånboken såväl i dag som i den framtida pensionen. Barntid blir en del av föräldraförsäkringen men med ett eget regelverk. Till skillnad från vårdnadsbidraget beskattas bidraget, och det är också pensionsgrundande.

Uttaget av barntid görs flexibelt så att det går att fördela barntidsuttaget under hela den tid man har rätt att gå ned i arbetstid fram till dess att barnet fyller åtta år. Ersättningen blir individuell och kopplad till barnet. Varje förälder får rätt till två års barntid för varje barn. Barntid kan inte överlåtas till den andra föräldern. Maximal ersättning utgår vid arbete mellan 50 och 75 % av heltid. Ersättningen minskar därefter proportionellt och blir mindre ju mer man arbetar. Den maximala ersättningen är 2 500 kr per månad.

Barntiden är flexibel, vilket gör att fler föräldrar kommer att ha möjlighet att utnyttja stödet och anpassa sitt deltidsarbete efter sin egen livssituation. Möjligheten ökar också att sprida ut barntiden så att barnen sammantaget kan vara hemma på deltid under en längre tid. Barntid är en helt individuell ersättning (till skillnad från föräldraförsäkringen), vilket gör att förutsättningarna för ett jämställt uttag förbättras.

Vikten av att värna olika familjekonstellationer

Fortfarande är retoriken i familjepolitiken alltför mycket baserad på och utformad utifrån normen om kärnfamiljen. För oss miljöpartister är det inte bara ett omodernt förhållningssätt utan också ett sätt att svika alla de människor som lever i andra familjekonstellationer. Till exempel kan samkönade par visserligen få jämställdhetsbonus men eftersom den bygger på att föräldrarna har gemensam vårdnad har det i praktiken varit problematiskt. Lesbiska par som blivit gravida utomlands får t.ex. inte automatiskt gemensam vårdnad. Den icke-födande kvinnan måste ansöka om närståendeadoption för att vården ska bli gemensam. Den processen kan ta 6–7 månader. Vi kan inte se att man i det nya lagförslaget säkerställt att samkönade föräldrar i praktiken ska

Fel! Okänt namn på

ha samma möjlighet som andra att få jämställdhetsbonus. Det är anmärkningsvärt. Försäkringskassan lyfte i sitt remissvar för övrigt att man borde ta bort kravet på att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad för att få jämställdhetsbonus. Det har regeringen valt att inte ta hänsyn till i sitt förslag till förändringar.

Det finns en rad andra förändringar vi vill se, t.ex. vill vi ta bort kravet på att transsexuella måste vara ogifta sterila och svenska medborgare för att få genomgå en könskorrigering. Transsexuella ska också ha möjligheten att spara könsceller inför en könskorrigering operation.

Frågan om ensamstående kvinnors rätt att insemineras är vidare en bedrövlig följetong. Kvinnor får fortsätta att åka till Danmark, medan regeringen förhalar frågan. Det finns en trolig majoritet för frågan i riksdagen, och socialutskottet har behandlat frågan i återkommande motionsbehandlingar. Det besked som utskottet fick vid den senaste behandlingen vara att regeringen för närvarande aktivt analyserar frågan ur ett barnperspektiv. Men det kommer att vara svårt att uppbringa några utredningar om att dessa barn skulle fara särskilt illa. Snarare kan det ur ett barnperspektiv vara viktigt med öppna donatorer som ett svenskt angreppssätt till skillnad från reglerna som Danmark har om slutna donatorer, något som de svenska blivande mödrarna och indirekt deras barn får finna sig i tills insemination för ensamstående görs möjligt i Sverige. Det är hög tid att man slutar att förhålla frågan.

Vi anser också att det är av stor vikt med en utredning om värdmödraskap. Olika perspektiv bör belysas, och det ska prövas om och hur man kan utforma ett svenskt regelverk så att det tillgodoser etiska perspektiv för alla parter.

Medan regeringen väljer att förhålla sig passiv fortsätter kvinnor att föda barn även på det sättet utan att barnens situation regleras på något bra och rättssäkert sätt, medan längtande vuxna män och kvinnor känner sig osäkra på de former som finns i andra länder. Den oro som finns för hur man ska kunna reglera värdmoderns rättigheter måste också tas på största allvar.

Ny målformulering för barn- och familjepolitiken

Den nuvarande formuleringen av målet med familjepolitiken är: ”Ekonomisk trygghet för familjer och barn: den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard samt ökad valfrihet och stärkt makt över den egna livssituationen för alla barnfamiljer.”

Vi vänder oss mot detta mål eftersom det inte sätter barnens behov av ekonomisk och social trygghet främst, och ej heller fokuserar det på att minska de ekonomiska skillnaderna mellan familjer som har barn och de familjer som inte har det. Hur målet formuleras har förstås avgörande betydelse för politikens utformning.

Miljöpartiet föreslår i stället att målformuleringen ska vara: ”Familjepolitiken ska ge förutsättningar för goda ekonomiska och sociala levnadsvillkor för alla barnfamiljer. Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska och jämställdhet mellan könen ska uppmuntras inom ramen för den generella politiken.” Därmed framhålls det omfördelande

Fel! Okänt namn på

syftet med trygghetssystemens utformning och att familjepolitiken ska vara utformad så att den bidrar till en utveckling mot ökad jämställdhet i samhället. Vi menar att det verkligen är viktigt att inte skillnaderna mellan barnfamiljers och den övriga befolkningens ekonomiska situation ökar. Relationen i sig har en forskningsmässigt klarlagd betydelse för folkhälsan, vilken regeringen bortser ifrån.

Barnfattigdomen i Sverige har för övrigt debatterats mycket under våren 2011. Den forskningsrapport som gjorts i anslutning till Rädda Barnens årsrapport visar på behoven med stor tydlighet. Miljöpartiet har lyft fram behovet av en nationell handlingsplan med anledning av detta därför att det behövs en analys och åtgärder i ett brett perspektiv.

Fler gröna förslag till förbättringar inom familjepolitiken

Inom familje- och barnpolitikens område har vi även ett antal förslag. Här lyfts några fram. Se vidare även t.ex. partimotion 2010/11:So543 På barns villkor.

Ändra stelbenta SGI-regler

Merparten av föräldraförsäkringens dagar utbetalas enligt SGI-ersättning (sjukpenninggrundande inkomst). En försäkrad förälder som helt eller delvis avstår från förvärvsarbete har i dag rätt att behålla sin sjukpenninggrundande inkomst fram till barnens ettårsdag. Därefter krävs det att man tar ut fem dagar per vecka av föräldraförsäkringen för att behålla sin SGI. Föräldraförsäkringsutredningen föreslog att skyddet av SGI:n ska förlängas till dess att barnet blir 18 månader. Merparten av alla barn är i dag hemma med en av sina föräldrar tills de är 13–18 månader. Vi anser därför att skyddet för den sjukpenninggrundande inkomsten bör förlängas och gälla till dess att barnet blir 18 månader. Det skulle öka tryggheten för den som är föräldraledig.

Förläng möjligheten till förkortad arbetsdag för föräldrar

Enligt föräldraledighetslagen har varje förälder rätt till förkortad arbetsdag med upp till 25 % av den normala arbetstiden till dess att barnet fyllt åtta år. Vi menar att den tiden ska utsträckas till dess att barnet fyllt 15 år. Även föräldrar till tonåringar kan behöva gå ned i tid för att bättre finnas till hands för sina barn.

Föräldraförsäkring för studenter

Miljöpartiet anser också att situationen för studenter med barn ska förbättras. Heltidsstuderande ska inte vara tvungna att jobba vid sidan om sina studier för att få sin vardagsekonomi att gå ihop.

Studerande på högskolor som får barn och inte tidigare har någon uppbyggd sjukpenninggrundande inkomst eller har förlorat den genom att inte ta

Fel! Okänt namn på

studiemedel varje vecka hamnar i dag på grundnivån i föräldraförsäkringen. Det innebär vid maximalt uttag drygt 4 000 kr i månaden efter skatt. Med tanke på att etableringsåldern på arbetsmarknaden ökat, särskilt för högskolestuderande, dröjer det för många tills de är 30 år och äldre innan de kan få ut en föräldrapenning värd namnet. För barn som växer upp med föräldrar som studerar innebär det dessutom ofta fattigdom och månatliga besök hos socialtjänsten. Detta är inte ett bra system, och vi vill därför låta se över möjligheten att koppla SGI till studiemedlet för att därmed förbättra för de studenter som väntar barn eller blir föräldrar.

Stockholm den 15 juni 2011

Gunvor G Ericson (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)